

KOOPERATİFLERDE HER BİR ORTAĞIN GENEL KURULU TOPLANTIYA ÇAĞIRABİLME KOŞULLARI

Mustafa YAVUZ*

1. Giriş

1163 sayılı Kooperatifler Kanunu¹ (**KoopK**) uyarınca kooperatiflerde üç organ bulunmakta olup bu organlar; yönetim kurulu, genel kurul ve denetim kuruludur.

Genel kurul, tüm ortakların temsil edildiği en yetkili organ olup, kooperatiflerin karar ve irade organıdır.

Esas itibarıyla genel kurul, ortakların belirli bir yerde ve zamanda müzakerelerde bulunmak, gündemdeki konuları karara bağlamak, kanun ve anasözleşmedeki şartları yerine getirmek şartıyla bir araya gelmesiyle oluşur.

Mevzuattaki istisnalar dışında kooperatif ortakları, kooperatifin işlerine dair haklarını genel kurul ortamında kullanırlar.²

Genel kurulca alınmış olan kararların hukuk dünyasında bir sonucunun olabilmesi ve tatbik edilebilmesi için genel kurulun toplanmasına ve karar almasına ilişkin mevzuattaki usul ve kurallara riayet edilmesi gerekmektedir.

Sözü edilen usul ve kurallardan birisi ise genel kurulun kanun veya anasözleşmede belirtilen organ yahut kişilerce toplantıya davet edilmesidir.

Kooperatifleri belli koşulların varlığı halinde toplantıya çağırabileceklerden birisi de her bir kooperatif ortağıdır.

İşte bu çalışmada, kooperatiflerde her bir ortağın genel kurulu toplantıya çağırabilme koşulları detaylı olarak irdelenmiş ve değerlendirilmiştir.

*Gümrük ve Ticaret Uzmanı

1) 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu, 10.05.1969 tarihli ve 13195 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

2) Mustafa Yavuz, Kooperatif Genel Kurul Toplantılarında Gündeme Bağlılık İlkesi ve Bu İlkenin İstisnaları, Karınca Dergisi, Ekim 2020, Sayı 1006, s.5.

2. Genel Kurulun Toplantıya Çağırılması

Kooperatiflerde genel kurul, olağan ve gerektiğinde olağanüstü olmak iki şekilde toplanır. Olağan toplantının ve en az yılda bir defa ve her hesap dönemi bitiminden itibaren altı ay içinde yapılması gerekmektedir. Bununla birlikte, genel kurulun gündemine konuyla ilgili madde bulunması ve kooperatif üst kuruluşuna ortak olunması kaydıyla, kooperatifin olağan genel kurul toplantıları en fazla iki faaliyet dönemini içerecek şekilde ve birleştirilmek suretiyle yapılabilir (**KoopK md. 45/1**).

Öte yandan, aynı hükümde genel kurulun, anasözleşmede belirtilen şekil ve surette toplantıya davet edileceği ifade edilmiştir. Bu kapsamda, ilgili bakanlıklarca hazırlanan örnek anasözleşmelere göre genel kurul toplantılarına dair çağrılar iadeli taahhütlü mektupla ya da yazılı bir şekilde imza karşılığında yapılır. Çağrının, kooperatife yazılı olarak iletilmesi kaydıyla ortağın cep telefonuna yahut elektronik posta adresine gönderilecek ileti (**e-posta, SMS gibi**) vasıtasıyla da yapılabilir. Alıcıdan mütevellit sebeplerle teslim olunamayan bu tür iletiler bir tam gün geçtikten sonra bir kereye mahsus olmak üzere yeniden gönderilir. Yayınlanan ilanlar ile bildirimlere dair "**Gönderi Teslimat Bilgisi**"ni ihtiva eden belgenin, genel kurul evrakıyla beraber basılı veya elektronik ortamda muhafazası ve incelemeye hazır tutulması zorunludur. Bu arada toplantı davetinin, toplantı gününden en çok 2 ay içinde ve en az 30 gün önce yapılması, ayrıca toplantının yeri ile saat ve gününün ve gündem maddelerinin bildirilmesi mecburidir.

3. Genel Kurulu Toplantıya Davete Yetkili Olanlar

Kooperatiflerde genel kurulu davete kimlerin yetkili olduğu **KoopK**'nın 43. ve 44. maddelerinde düzenlenmiştir.

İlgili hükümlerle örnek anasözleşmelerde yer alan esaslar bağlamında genel kurulu toplantıya davete yetkili olanlar aşağıda kısaca izah edilmiştir.

- **Yönetim Kurulu:** Kooperatiflerde genel kurulu toplantıya çağırmaya yetkili organ öncelikli olarak yönetim kuruldur. Bu görevi zamanında yerine getirmeyen yönetim kurulu üyeleri dokuz aya kadar hapis ve otuz günden üç yüz güne kadar adli para cezasıyla cezalandırılır (**KoopK ek md. 2/2**). Yönetim kurulu, toplantı davetini gerekli nisaplarla ve kurul olarak alır. Ayrıca yönetim kurulu, süresi dolmuş olsa bile genel kurulu toplantıya çağırabilir.
- **Anasözleşmeyle Bu Konuda Yetkili Kılınan Diğer Bir Organ:** KoopK md. 43'te anasözleşmede yetkili kılınan diğer bir organın da genel kurulu toplantıya davet edebileceği belirtilmiştir. Anasözleşmeyle bu hususta yetkilendirilebilecek olanlar kooperatife kredi vermiş kuruluş ya da icra komitesi olabilir.
- **Denetim Kurulu:** Gerektiğinde denetim kurulu da genel kurulu toplantıya çağırabilir.
- **Üst Birlik:** Eğer kooperatif, bir üst birliğe üye ise gerekli hallerde üst birlik, kooperatif genel kurulunu toplantıya çağırabilir.
- **Tasfiye Memurları:** Tasfiye halinde olan kooperatiflerde tasfiye memuru/memurları, tasfiye işlerinin icaplarından olan meselelere ilişkin karar almak amacıyla genel kurulu toplantıya çağırmaya yetkilidir.
- **Dört Ortaktan Az Olmamak Kaydıyla Ortakların En Az Onda Biri:** Ortak sayısı 4'ten

az olmamak şartıyla, kooperatifin ortak sayısının en az onda birinin müştereken ve noter tebligatı ile yaptığı talebi üzerine genel kurul toplantıya çağrılır (*KoopK md. 44, Örnek Anasözleşmeler*).

- **İlgili Bakanlık:** Genel kurulun toplantıya davet edilmesine dair ortakların onda birinin talebinin yönetim kurulu tarafından en az 10 gün içinde karşılanmadığı takdirde talep sahibi ortakların müracaatı üzerine yahut doğrudan doğruya ilgili bakanlık tarafından genel kurul toplantıya çağrılabilir (*KoopK md. 44/2*). Bunun yanında, ortakların en az onda birinin başvurusu olmasa bile **KoopK** md. 43 kapsamında ilgili bakanlık genel kurulu doğrudan toplantıya çağırma yetkilidir.
- **Mahkeme:** Ortakların en az onda birinin müracaatı üzerine ilgili bakanlığın genel kurul toplantıya çağırması halinde talep sahibi ortaklar, kooperatif merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesine başvurarak genel kurulun toplantıya çağrılması hususunda izin isteyebilirler (*KoopK md. 44/3*).
- **Belli Şartların Varlığı Halinde Her Bir Ortak:** Kooperatiflerde bazı şartların bulunması halinde azınlık oluşturması gerekmeksizin her bir kooperatif ortağı mahkeme kararıyla genel kurulu toplantıya çağırabilir. Buna ilişkin hususlar bir sonraki bölümde detaylı olarak ele alınmıştır.

4. Her Bir Ortak Tarafından Genel Kurulun Toplantıya Çağrılabilmesi

Kooperatif ortaklarının bireysel olarak genel kurulu toplantıya çağırabilmesine ilişkin **KoopK**'da bir düzenleme bulunmamaktadır. Ancak, anılan Kanunun 98. maddesinde yer alan **“Bu Kanunda aksine açıklama olmayan hususlarda Türk Ticaret Kanunundaki anonim şirketlere ait hükümler uygulanır.”** hükmü gereğince bahsi geçen hususta 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun (TTK) 410. maddesinde yer alan hüküm kooperatifler hakkında da tatbik olunmaktadır.

TTK'daki bu hüküm, belli koşulların sağlanması halinde kooperatif ortaklarına, genel kurulun toplantıya çağrılması hususunda mahkemeye müracaatta bulunma hakkı tanımaktadır.

Sözü geçen **TTK**'nın 410. maddesinin ikinci fıkrasında, **“Yönetim kurulunun, devamlı olarak toplanamaması, toplantı nisabının oluşmasına imkan bulunmaması veya mevcut olmaması durumlarında, mahkemenin izniyle, tek bir pay sahibi genel kurulu toplantıya çağırabilir. Mahkemenin kararı kesindir.”** denilmektedir. Aynı hüküm, örnek anasözleşmelerde de yer almaktadır.

O halde bahsi geçen koşullardan birinin mevcut olması durumunda her bir kooperatif ortağı genel kurulu mahkemenin izniyle toplantıya davet edebilir. Ortakların genel kurulu toplantıya davet edebileceği haller incelendiğinde, yönetim kurulunun genel kurulu toplantıya davet etme görevini ifa etmemesinden ziyade, bu kurulun toplanamaması ve bundan dolayı genel kurulun toplantıya davet edilememesidir.

Yoksa yönetim kurulu, anasözleşmede belirtildiği şekilde mutlak toplantılarını yerine getiriyorsa, genel kurul olağan toplantıya davet edilmemiş ve bu toplantı yapılamamış olsa bile, kooperatif ortakları genel kurulu toplantıya davet edemez.

3) 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu, 14.02.2011 tarihli ve 27846 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Benzer şekilde, yönetim kurulu toplanabilme ve toplantı yapabilme kudretini haiz olduğu sürece, olağan genel kurul toplantılarının yapılmasına dair **KoopK**'da öngörülen 6 aylık süre geçmiş olsa dahi kooperatif ortakları genel kurulun toplanması hususunda mahkemeye müracaat edemez.

Dolayısıyla, kanun koyucunun hem anonim şirket hem de kooperatif ortaklarına bu yönde bir hakkı tanımasının gayesi, genel kurulun toplanması temin edilerek ilgili toplantıda yönetim kurulunun seçilmesini sağlamak şeklinde ifade edilebilir.

Keza yönetim kurulunun toplu olarak istifa etmesi ya da örneğin bir kazada hepsinin vefat etmesi veya hepsi hakkında iflas kararı verilmesi veyahut tamamının fiil ehliyetinin kısıtlanması durumunda kooperatifin yönetim kurulu fiili olarak mevcut bulunmayacaktır.

Öte yandan, KoopK'nın 98. maddesinde yer alan atıf dolayısıyla kooperatifler hakkında da uygulanan **TTK**'nın 530/1. maddesinde, uzun zamandan beri kanunen gerekli olan organlarından biri mevcut olmayan ya da genel kurulu toplanamayan anonim şirketler ve dolayısıyla kooperatifler hakkında fesih davası ikame edilebileceği hüküm altına alınmıştır.

Zikredilen düzenleme gereğince, organ eksikliği sebebiyle kooperatifin fesih davasına maruz kalmamasını ve kooperatifin devam etmesini arzulayan ortaklar, genel kurulu toplantıya davet ederek sözü edilen durumdan kooperatifi kurtarabilir.

Yeri gelmişken belirtelim ki, **TTK** md. 410/2'de genel kurulun toplantıya davet edilmesine dair ortaklara tanınan hak ile KoopK md. 44'te ortakların en az onda birine tanınan hak arasında öncelik-sonralık ilişkisi yoktur ve bu haklar birbirinin alternatifi değildir. Genel kurulun toplantıya davet edilmesine dair iki usul arasındaki en önemli fark ise; her ortak yalnızca **TTK**'da belirtilen koşulların mevcut olması halinde doğrudan mahkemeye müracaat edebilme hakkını haiz iken, dörtten az olmamak şartıyla ortak sayısının en az onda birini oluşturan ortaklar, herhangi bir koşul gerekmesizin genel kurulun toplanması için yönetim kuruluna başvurabilmesidir.

Genel kurulun toplantıya davet edilmesini talep eden kooperatif ortağının müracaat edeceği mahkeme, kooperatif merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesidir (**KoopK md. 99**).

Bu davada, basit yargılama usulü tatbik olunur. Mahkemece verilen karar kesindir; dolayısıyla mahkemenin kararı istinafa ve temyize götürülemez.

Ortak tarafından mahkemeye yapılan müracaatta, **TTK**'da açıklanan koşulların gerçekleştiğine dair gerekli belge ve bilgiye yer verilmesi, bunun yanında toplanması istenilen genel kurul gündeminin de gösterilmesi yerinde olur. Mahkeme tarafından istemin uygun görülmesi halinde, kararda toplantı gündemi ayrıca belirtilir.

5. Sonuç

Kooperatiflerde tüm ortakların temsilinin sağlandığı organ genel kurul olup, bu organ senede en az bir defa ve her faaliyet dönemi sonundan itibaren altı ay içinde olağan ve gerektiğinde olağanüstü olarak toplanır. Genel kurulların muteberliği için gerekli olan koşullardan birisi, toplantı çağrısının kanun ve anasözleşmeye uygun olarak ve yetkili organ ya da kişiler tarafından yapılmasıdır.

1163 sayılı Kooperatifler Kanunu kapsamında genel kurulu toplantıya; yönetim kurulu ya da anasözleşmeyle bu konuda yetkilendirilen başka bir organ ve gerektiği takdirde denetim kurulu, kooperatifin ortağı olduğu üst birlik ile tasfiye memurları, ayrıca bu şekilde çağrılmadığı takdirde ilgili bakanlık davet edebilir.

Ayrıca dört ortaktan az olmamak üzere toplam ortak sayısının en az onda birinin talebi üzerine de genel kurulun toplantıya daveti mümkündür.

Bunların yanında, Kooperatifler Kanununda yer alan atıf dolayısıyla kooperatifler hakkında da uygulanan 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun 410. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca yönetim kurulunun, devamlı olarak toplanamaması, toplantı nisabının oluşmasına imkan bulunmaması ya da mevcut olmaması hallerinde, asliye ticaret mahkemesinden alacakları izinle her bir kooperatif ortağı, genel kurulu toplantıya çağırabilir.

Başvuru üzerine mahkemenin vereceği karar kesindir.

Kaynakça

1163 sayılı Kooperatifler Kanunu (10.05.1969 tarihli ve 13195 sayılı R.G.).

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (14.02.2011 tarihli ve 27846 sayılı R.G.).

Yavuz, Mustafa, Kooperatif Genel Kurul Toplantılarında Gündeme Bağlılık İlkesi ve Bu İlkenin İstisnaları, Karınca Dergisi, Ekim 2020, Sayı 1006.

